

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quęstio quarta. Vtrum corpus Christi possit licitè sumi post medicinam, vel post cibum sumptum per modum medicine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

tionem ad vltimum instans prolationis verborum, vt statim dicitur, quia tunc corpus Christi est sub speciebus panis, & esset sensus hoc, i. corpus meum est corpus meum, sed ista forma non congruit sacramento, quia per sacramentum non efficitur, q̄ corpus Christi sit corpus, sed solum efficitur q̄ corpus Christi contineatur in sacramento, propositio autē sic intellecta solum sentit, quod corpus Christi sit corpus suum. Et ideo illa forma non signat quod efficitur per sacramentum, quod est contra naturam cuiuslibet forme sacramento. Si autem fiat demonstratio indiuidui vasi dicens hoc, i. contentum sub hoc, tunc propositio est vera, & congrua forma, quod patet sic: forme sacramentales non solum sunt significatiua, sed etiam causatiua eius quod significant, propter quod ad idem instans referenda est eorum efficientia & significantia, sed eorum efficientia est in vltimo instanti prolationis, ergo eorum significantia referenda est ad vltimum instans. Pro illo autē instanti vera est demonstratio, quia in illo instanti contentum sub speciebus est corpus Christi: forma etiā est congrua, quia hoc efficitur per eam quod significatur, scilicet quod corpus Christi sit contentum sub speciebus, vel econuerso q̄ contentum sub speciebus sit corpus Christi. Hoc tamen sciendum est, q̄ licet in vltimo instanti prolationis verborum sit corpus Christi sub speciebus, existentia tamen eius præsupponit ordine naturæ cōpletam significationem verborum, sicut effectus supponit causam. Sunt tamen simul tempore. Et hoc sufficit ad hoc quod vnum per alterum demonstretur.

2) Ad secundum dicendum quod illa verba, Hoc est corpus meum, Christus consecrando protulit, debent enim sic ordinari in construendo: Accepit panem & benedixit dicens: Hoc est corpus meum. Et postea fregit & dedit discipulis. Et sic prolatio verborum præcessit traditionem corporis discipulis factam.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum forme consecrationis corporis & sanguinis Christi sint connexæ.

Tho. 3. q. 78. ar. 6.

AD secundum proceditur. Et arguitur quod forme huius Sacramenti sint connexæ, ita scilicet q̄ vna non habeat suum effectum nisi alia prolatā, quia effectus istarum formarum est, quod corpus & sanguis Christi sint in hoc sacramento realiter, sed corpus Christi non est sine sanguine, nec sanguis Christi est sine eius corpore, ergo forma quæ est ad consecrationem corporis non habet suum effectum sine forma quæ est ad consecrationem sanguinis, nec econuerso.

1) Itē si istæ forme non essent connexæ, sed totaliter disparatæ, tunc vna forma posset proferri per vnum ministrum & haberet suum effectum. Et alia forma per alium ministrum, & similiter haberet suum effectum. Hoc autem videtur inconueniens, cum ambæ forme pertineant ad vnum sacramentum, ergo & illud ex quo sequitur.

2) Itē in quādo in baptismo sunt tres immersiones, & ter dicitur, ego baptizo te, in sola vltima immersione, & verborum prolatio debet habere effectus baptismi, similiter ergo cū in hoc sacramento sint duæ materie & duæ forme, videtur q̄ in prolatione vltimæ forme solum habeatur effectus huius sacramenti.

3) In contrariū arguitur, quia si prolatis istis verbis, hoc est corpus meum, non esset ibi corpus Christi verum, illa verba non essent vera, & sic in sacramento summæ veritatis esset falsitas, quod est valde inconueniens, ergo & illud ex quo sequitur, videlicet q̄ prima verba non habeant suum effectum nisi prolatis secundis.

RESPONSTIO. Videnda sunt duo. Primum est de connexionē formarum. Secundum est de præminētia vnius ad alteram.

1) Quantum ad primū dicendū est, q̄ forme non sunt connexæ ita q̄ vna non habeat suum actum sine alia, imo quælibet habet suum effectum etiam si altera non proferatur: quod patet, quia forma debet proportionari materie, sed materie huius sacramenti sunt distinctæ, in nullo ab inuicem dependentes, ergo & forme quantum ad efficaciam non dependent ab inuicem. Secundo, quia sacramentum quod non habet impedimentum statim habet efficaciam in

prolatione verborum, vel nunquā, sed sacramentū hoc non potest habere impedimentum ex parte materie, quæ est panis & vinum, supposito q̄ panis sit triticus, & vinū de vite, ergo facta prolatione super materiam statim sacramentum habet suam efficaciam. Tertio, quia cum hoc sacramentum sit propter vsu suum, si non posset consecrari vna materia sine alia, videretur quod vna non posset vel non deberet sumi sine alia, quod est falsum, quia populus sumit sub forma panis & non sub specie vini, hoc etiā habet ritus ecclesie, quia facta consecratione panis ante consecrationem vini statim ostenditur corpus Christi, vt ad operandum quod non fieret nisi esset consecratum, aliās esset causa vel occasio idololatriæ.

2) Quantum ad secundum sciendum est q̄ cū sacramentum istud consistat in consecratione materie, & non in eius vsu vel effectu, ideo præminētia vnius forme ad alteram debet atēdi secundum id q̄ continetur sub vna specie, vel sub altera. aliquid autem continetur sub speciebus prædictis. Vno modo directē ex vi sacramenti.

Alio modo ex concomitantia. Primo modo continetur sub speciebus panis solum corpus Christi, & sub speciebus vini solum sanguis Christi, sicut ipse forme præcisē hoc innuunt. Et quantum ad hoc forma consecrationis corporis præminet forme consecrationis sanguinis, quia corpus Christi quod pertinet ad intraneitatem & essentiam nature humanæ. Christo assumpto præminet sanguini, qui non pertinet intrinsecē ad essentiam humanæ nature, a Christo assumpto, sed est humor in via ad conuersionem in corpus Christi quantum est de cursu nature.

3) Quantum autem ad ea quæ continentur in hoc sacramento ex concomitantia vna forma non præminet alteri, quia, vt cōmuniter tenetur, totus Christus cōtinetur sub vtraq̄ specie, de quo tamen inferius inquiretur.

4) Ad primū arg. dicendum quod corpus & sanguis Christi sunt in hoc sacramento vt veniant in vsu fidelium per modum cibi & potus medicinalibus speciebus: & quia aliquis potest vti cibo sine potu, vel potu sine cibo, ideo siue solum corpus Christi sit sub speciebus panis ex vi sacramenti, & solum sanguis sub speciebus vini, siue totus Christus sit sub vtraq̄ specie ex concomitantia, vna tamen species potest consecrari sine alia, & venire in vsu fidelium.

5) Ad secundum dicendum q̄ quantum est de necessitate sacramenti vna forma posset proferri super suam materiam per vnum ministrum, & alia per alium. Sed tales ministri essent puniendi de tanta temeritate, si tamen sacerdos facta consecratione corporis moreretur, alius sacerdos deberet supplere consecrando sanguinem, ne sacramentum remaneret imperfectum, sicut habetur ex statuto concilii Tolerani, vel secundum Innocentium, III. Hostia iam consecrata esset ponenda seorsum, & super aliam non consecratam vna cū vino esset faciēda vna consecratio, incipiēdo à principio canonis.

6) Ad tertium dicendum q̄ tres immersiones quando sunt in baptismo cum forma verborum triplicata tenent vnum, quia sunt vnius rationis, & ad vnum effectum: sicut tres candelæ causant vnum lumen. Et tres homines trahunt vnam nauem, & est vnus tractus, sed forma consecrationis panis, & forma consecrationis vini sunt diuersarum rationum, & super diuersam materiam, nec sunt ad vnum effectum quantum est directē ex vi sacramenti. Et ideo vna non dependet ex alia.

QVÆSTIO QVARTA.

Vtrum corpus Christi possit licite sumi post medicinam, vel post cibum sumptum per modum medicine.

Tho. 3. q. 80. ar. 8.

Tertio principaliter quæritur, vtrum Sacramentum eucharistiæ possit licite sumi post medicinam, vel post modicum cibum sumptum per modum medicine. Videtur quod sic: quia non minor reuerentia debetur huic sacramento iam sumpto quā sumēdo, sed sumpto hoc sacramento licet medicinalia recipere, ergo & ante.

2) Item

Item hoc sacramentum sumendum est à ieiunio, vt mens eorum sit magis sobria & magis deuota: sed sumptio talium neque soluit ieiunium, neque sobrietatem, ergo post sumptionem electuarii & talium potest sumi hoc sacramentum.

IN Contrarium est quod dicitur de consecratione diuin. 2. cap. Placuit Spiritui sancto vt in honorem tanti sacramenti prius in os Christiani dominicum corpus intraret: quod secundum aliquos libros non est capitulum per se, sed pars illius capituli, liquidò apparet.

RESPONSO. Aliquid dicitur malum vel illicitum dupliciter. Vno modo secundum se, quia mox nominatum conuolutum est cum malo: vt machari, furari, & hoc nullo modo potest bene fieri. Alio modo dicitur aliquid malum, quia prohibetur. Videndum est ergo primò an sumere sacramentum post medicinam vel modicum cibum sumptum per modum medicinae sit malum & illicitum secundum se, & secundò an sit malum ex prohibitione.

Quantum ad primum dicendum quod sumere corpus Christi post talia prius sumpta non est malum secundum se. Cuius ratio est, quia quod est illicitum secundum se nullo modo potest esse licitum, sed sumere corpus Christi post huiusmodi potest esse in casu licitum, sicut cum imminet alicui periculum mortis vt habetur de consecratione dist. 2. cap. Presbyter infirmum statim comunicet ne sine comunione moriatur, ergo sumere hoc sacramentum post cibum non est secundum se illicitum. Itè secundum consuetudinem antiquam in die cenae sumebatur à pransis ob recommendationem institutionis eius, unde dicitur de consecratione dist. 1. Sacramenta aliarum non nisi à ieiunio hominibus celebrentur, excepto vno die anniuersario quo cetera Domini celebrantur, & sic idem quod prius.

Quantum ad secundum. San sit illicitum ex prohibitione Ecclesiae. Dicunt quidam quod non: quod probant primò de medicinis & electuariis sic: praeceptum Ecclesiae de ieiunio accipiendum est secundum quod Ecclesia interpretatur ieiunium, ergo praeceptum Ecclesiae quod sacramentum sumatur à ieiunio debet intelligi de ieiunio ieiunio Ecclesiae, sed medicinae & electuarii non soluant ieiunium Ecclesiae, ergo post electuarium & medicinas potest sumi licite sacramentum eucharistiae.

Item probatur: si prius sumatur modicus cibum non per modum cibi, sed per modum medicinae, quia quando absolute prohibetur usus alicuius rei intelligendum est de usu principali & non de aliis: verbi gratia, si prohiberetur alicui usus calceorum feria sexta, intelligendum esset de usu principali ad calcandum, & si quis vteretur calceis tanquam cypho ad hauriendum aquam non esset transgressor praeccepti: similiter cum sumptio cibi ante sumptionem eucharistiae prohibetur intelligendum est de sumptione cibi ad nutriendum, quia hic est principalis usus eius, & sic sumitur per modum cibi, non autem de usu eius solum ad alterandum, quia sic sumitur solum per modum medicinae, igitur sic sumens cibum ante hoc sacramentum non videtur esse transgressor praeccepti.

Sed ista opinio non valet. Primo quia si ieiunium ecclesiae requiritur & sufficit ad susceptionem huius sacramenti, sequeretur quod istud sacramentum non posset licite sumi nisi quando est ieiunium ecclesiae, quod est falsum. Sumitur enim licite singulis diebus & iterum posset sumi post prandium sicut ante, quia ieiunium ecclesiae seruetur post comestionem sicut ante, vnica enim comestio quantumcumque magna non soluit illud ieiunium sicut nec parua, semper enim dicitur homo ieiunans dummodo non comedat nisi semel in die & hora statuta.

Et per hoc patet responsio ad primum arg. quia ecclesia interpretatur quod ad sumptionem huius sacramenti requiritur non solum quod aliquis sit ieiunans secundum statutum ecclesiae, sed quod sit ieiunans ieiunio naturali vel naturae quod est per priuationem cuiuslibet cibi praesumpti, quae interpretatio patet tam ex consuetudine ecclesiae quam ex verbis capituli allegati, placuit. Secundo, quia quòd prohibetur principalis usus, prohibetur et quilibet alius principalem usum includens maxime quando sub eadem causa prohibendi, sed sumere cibum per modum medicinae includit principalem usum (semper enim nutrit) & in proposito est eadem ratio vtrumque prohibendi, quia in vtroque

est irreuerentia sacramenti quae fuit ratio prohibitionis: vt patet ex praedictis capitulis, ergo vterque usus est prohibitus.

Et per hoc patet responsio ad secundum argumentum, quia non est simile de duplici usu calcei quorum secundus non includit primum, & de duplici usu cibi vbi primum includitur in secundo, nec est ibi similis prohibitionis ratio, vt hic.

Dicendum est ergo aliter quod extra casum necessitatis illicitum est sumere hoc sacramentum post medicinam vel quemcumque cibum. Quod patet sic, aliquis enim efficitur transgressor praeccepti dupliciter. Vno modo faciendo directe contra tenorem praeccepti, & iste dicitur praecaricator. Alio modo faciendo contra intentionem praecipientis, & iste dicitur fraudator, & vtroque modo est transgressor praeccepti ecclesiae, qui sumit eucharistiam post medicinam vel quemcumque cibum quantumcumque modicum, quod patet primo sic, Hoc enim sacramentum à ieiunio tantum debet sumi, & non solum à ieiunantibus secundum tenorem praeccepti ecclesiae, vt patet ex praedictis capitulis. Sed post sumptionem eorum quae dicta sunt nullus est ieiunus, ergo sumens hoc sacramentum post medicinam vel post cibum quantumcumque modicum est praecaricator praeccepti. Minor probatur. Est enim duplex ieiunium, scilicet naturae & ecclesiae, ieiunium naturae, est quo quis dicitur ieiunus ante sumptionem cuiuscumque rei quae nutrit potest siue secundum se siue commissum cum aliis, ieiunium ecclesiae est quo quis dicitur ieiunans secundum modum ab ecclesia institutum, & hoc manet post vnica comestionem, nec soluitur nisi per secundam sumptionem eorum qui in cibis communiter consueuerunt sumi. Unde ea quae propter alios cibos per membra deducendos sicut potus vel dirigendos sicut electuaria assumuntur, non soluant ieiunium hoc. Ex hoc sic arguitur, nullus dicitur ieiunus propter ieiunium ecclesiae licet dicatur ieiunans, sed solum propter ieiunium naturae dicitur aliquis ieiunus, sed omnia praedicta solunt ieiunium naturae, omnia enim nutriunt, vel per se vel commissum cum aliis, licet aliquora non sit principalis usus ad nutriendum, ergo sumens hoc sacramentum post medicinam vel quemcumque cibum quantumcumque modicum non est ieiunus. Sequitur ergo conclusio, quod talis facit contra tenorem praeccepti & sic est praecaricator.

Quantum ad secundum, quod talis efficiatur fraudator praeccepti similiter patet, quia quod hoc sacramentum debet sumi ante sumptionem cuiuscumque ad nutritionem pertinentis per se vel per mistum alteri institutum est in honorem & reuerentiam sacramenti, vt patet ex illo capitulo, placuit. Sed sicut est irreuerentia praeferre huic sacramento alium cibum ita aliam medicinam hoc enim sacramentum non solum est spirituales esca, sed etiam spiritualis medicina, ergo post sumptionem talium sumens eucharistiam facit contra intentionem praeccepti, & sic est transgressor.

Hoc autem intelligendum est de medicina quae sumitur per os Christiani, & in ventre traicitur, quia sic loquitur decretum. Non autem de aliis medicinis, unde post balneum siue lotionem & post unctionem, & post sanguinis minutionem licitum est sumere hoc sacramentum: patet ergo quod post sumptionem medicinalium vel cuiuscumque cibi quantumcumque modici eucharistiam nullus recipere debet.

Tamen aduertendum est quod reliquiae cibi remanentis in ore si traiciantur casualiter non impediunt sumptionem huius sacramenti. Tum quia traiciuntur per modum saluati, tum quia non sumuntur de nouo tanquam illa die: & idem dicitur de reliquiis aquae quae obabluitur dummodo non traiciantur in tanta quantitate vt maneat in propria specie, sed quasi conuersae in saluam.

Et etiam notandum est quod cum dicitur quod hoc sacramentum prius in os Christiani mitti debet quam alii cibi non est intelligendum absolute respectu totius temporis. Alioquin qui semel comedisset & bibisset nunquam postea posset hoc sacramentum sumere, sed est intelligendum quantum ad eundem diem, & licet principium diei secundum diuersos diuersimodè sumatur: nam quidam à media nocte, alii à meridie, alii ab occasu, & alii ab ortu solis die incipiunt, ecclesia diem tamè incipit à media nocte.

ete, & ideo si post mediam noctem aliquid sumpserit aliquis per modum cibi, aut potus, non potest eadem die hoc sacramentum sumere extra casum necessitatis, potest vero si ante mediam noctem, nec refert utrum post cibum vel potum dormierit, aut etiam digestus sit quantum ad rationem præcepti. Quidam enim ducunt noctes insomnes in studio vel in oratione seu ex conditione, seu ex cõplexione propter siccitatem cerebri, qui propter talem insomnitatem non sunt à communione arcendi, refert tamen quantum ad perturbationem mentis quam patiuntur homines propter defectum somni, aut digestionis cibi. Ex quibus si mens multum perturbetur, homo ineptus redditur ad suscipiendum hoc sacramentum. Presbyter autem qui pernoctat in taberna, & postea sine somno celebravit debet puniri: ut habetur extra de accusationibus, cap. si constiterit, quia ex quo pernoctavit in taberna usque ad diem, præsumitur quod biberit post mediam noctem, quia continet vinum in taberna apponitur, etiam præsumitur non fuisse ieiunus siue postea dormierit siue non, sed si post mediam noctem non bibit, nec ad dormitionem iuit, nihilominus celebrare non debuit, non quia non esset ieiunus, sed quia post tantam deordinationem sicut est pernoctatio in taberna non debuit immediate se immiscere tam digno mysterio.

16 AD Argumenta. Ad primum dicendum est quod non est tanta irreuerentia huic sacramento postponere vel submittere alium cibum, medicinalia, siue electuaria, sicut ante ferre, ipse etiam fructus sacramenti in eius sumptione percipitur & non potest, nihilominus tamen inter eius sumptionem & reliquos cibos debet esse aliqua mora, unde & in missa post communionem oratione pro gratiarum actione subiungitur. Et quidam suas priuatas orationes dicunt, secundum autem antiquos Canones statutum fuit à Clemente Papa. Et habetur de conse. dist. 2. Si mane dominica potio editur usque ad sextam, ieiunent ministri qui eam sumpserunt, & si tertia vel quarta hora acceperint, ieiunent usque ad vesperam, quod nunc per generalem ecclesie consuetudinem abrogatum est.

17 Ad secundum dicendum quod hoc sacramentum præcipitur sumi à ieiunus non solum ut mens sit deuotior, sed propter reuerentiam sacramenti ut nihil aliud præferatur huic sacramento posset etiam sequi perturbatio mentis & indeuotio si cõcederetur quod modica medicina vel modicus cibus prius sumeretur, quia cum illud quod est vni modicum sit aliquid multum (ut dicitur. 2. Ethic.) nec posset determinari ratione quid esset modicum cuiuslibet, oporteret quod quilibet reslinoqueretur quantum ad hoc proprio iudicio, quod frequenter in multis est erroneum propter corruptionem concupiscentie quæ circa delectabilia inclinat ad excessum.

Sententia huius distinctionis. I. X.
in generali & speciali.

ET sicut sunt duæ res. Superius determinauit Magister de Sacramento eucharistie secundum se. Hic determinat de eo quantum ad usum. Et diuiditur in partes tres. Primo determinat suum intentum. Secundo excludit quorundam errorem. Tertio secundum determinata autoritates dubias exponit. Secunda ibi hæc verba & huius. Tertia ibi, secundum hos duos modos. Hæc est diuisio lectionis & sententia in generali.

2 IN Speciali sic procedit Magister. Et proponit primo quod secundum duas res huius Sacramenti, sunt duo modi manducandi. Vnus sacramentalis, qui consistit in sumptione ipsius sub Sacramento visibili vel specie panis & vini. Alius spiritualis qui consistit in vnione ad Christum in Sacramento. Unde ille spiritualiter manducat, qui in vnitate Christi & ecclesie quæ Sacramentum significat manet. Et ideo soli boni manducant spiritualiter. Sacramentum autem manducare possunt tam boni quam mali, sed mali ad suum iudicium sumunt. Quod autoritatibus confirmat. Postea dicit quod ratione quarundam autoritatum videtur quibusdam quod à malis corpus Christi non sumitur, quod ostendit esse falsum multis autoritatibus quæ dicunt hoc Sacramentum siue à bonis siue à malis sacramentaliter sumi, sed à bonis etiam spiritualiter, à malis autem tantum sacramentaliter. Vltimo dat intellectum quarundam autoritatum quæ sunt dubie. Vbi ostendit quod non solum

species panis & vini sed etiam ipsum corpus Christi verum potest dici verum Sacramentum. Et ex hoc procedit ad expositionem istarum autoritatum dubiarum. In fine concludit intendit dicens, quod Sacramentum tam à bonis quam à malis sumitur, &c.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum sint duo modi manducandi hoc Sacramentum.

Thom. 3. q. 80. art. 1.

CIRCA distinctionem istam quaritur de duobus. Primum est vsus huius Sacramenti. Secundum est de vtriusque. Circa primum queruntur duo. Primum est vtrum sint duo modi manducandi hoc Sacramentum. Secundum est vtrum manducatio huius Sacramenti sit de necessitate salutis. Ad primum sic proceditur. Et arguitur quod non sint duo modi manducandi hoc Sacramentum, quia sicut baptismus est spiritualis regeneratio (ut dicitur Io. 3. Nisi quis renatus fuerit &c.) Sic hoc Sacramentum est spiritualis refectio, sed circa baptismum non distinguitur duplex modus sumendi ipsum, quorum vnus sit sacramentalis & alius spiritualis, ergo nec circa hoc Sacramentum debet esse duplex modus ipsum sumendi.

2 Itē cibus corporalis non sumitur nisi corporaliter, ergo cibus spiritualis non sumitur nisi spiritualiter, sed hoc Sacramentum est cibus spiritualis, ergo &c.

3 IN CONTRARIUM est Aug. in litera & glossa super illud. 1. Cor. 9. Qui manducat & bibit indigne, &c. Qui dicit sic: duos modos dicimus esse manducandi, vnum sacramentalem & alium spiritualem.

4 RESPONSI O. Videnda sunt duo. Primum est an vsus huius Sacramenti sit manducatio. Secundum est (supposito quod sic) an sit duplex modus manducationis.

5 Quantum ad primum dicendum est quod proprius vsus huius Sacramenti est manducatio. Quod patet primo, quia vsus huius Sacramenti est secundum conditionem materie, sed materia huius Sacramenti sunt res sensibiles directe pertinentes ad cibum & potum, sed vsus proprius talium est manducatio, ergo &c. Secundo quia sicut hoc Sacramentum in quo Christus continetur secundum seipsum est perfectus ceteris in quibus continetur solum secundum effectum, sic applicatio huius Sacramenti ad nos & eius vsus debet esse per modum perfectionis vnionis & applicationis, sed non vnitur nobis, nec applicaretur perfectus quia alia nisi eius vsus esset in manducando, ergo proprius eius vsus est manducatio. Minor probatur, quia applicatio quæ est secundum contactum nulla est perfectior nisi secundum gustum, per quæ gustans & gustatum efficiuntur vnium, sed alia Sacramenta nobis applicantur secundum contactum, ut patet in baptismo, confirmatione, ordine, & extrema vnctione, ergo hoc Sacramentum perfectioni applicatione (s. quæ est secundum gustum) debet applicari. Item patet ex autoritate Apostoli. 1. Cor. 9. Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat & de calice bibat.

6 Quantum ad secundum sciendum quod duplex est modus manducationis huius Sacramenti, scilicet sacramentalis & spiritualis: quorum distinctio dupliciter sumitur. Primo ex parte suscipientium. Secundo ex modo sumendi. Ex parte suscipientium sic, suscipiens enim, aut est sufficienter dispositus, & tunc suscipit Sacramentum & fructum Sacramenti, & hic modus dicitur manducatio spiritualis, denominatione sumens à fructu tanquam à principali, aut non est sufficienter dispositus, & tunc suscipit Sacramentum, sed non fructum Sacramenti: & hæc manducatio dicitur purè sacramentalis, & isto modo videtur sumi à Magistro & Aug. in principio di. ut patet intuenti verba. Aug. quæ sumuntur ab ipso de verbis domini. & recitantur de conf. di. 2. ca. quid est.

7 Ex parte vero modi manducandi sumitur sic: quidam enim sumunt hoc Sacramentum solo voto vel desiderio, & hi manducant solum spiritualiter. Alii vero facti & voto. Et hi sumunt sacramentaliter, & hoc modo sumitur manducatio sacramentalis & spiritualis à Magistro & Aug. in processu literæ cum subiicitur: ut quid paras dentem & ventrem, crede & manducasti (s. spiritualiter.) Et sumitur ab Aug. in lib. de Remedio penitentiarum. Et habetur de consecra. dist. 2.